

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB) 2010-2014 STRATEJİK PLANI (TASLAK) HAKKINDA TÜSİAD GÖRÜŞÜ

MEB Stratejik Planı Taslağı, insan kaynağımızın eğitim düzeyinin yükseltilmesine ve ekonomik kalkınmayı destekleyecek nitelik kazandırılmasına, zorunlu eğitimden sonra her yaştaki bireye yeni eğitim olanakları sunulmasına, eğitim olanaklarına erişimin kolaylaştırılmasına ve erişimdeki dengesizliklerin ortadan kaldırılmasına, eğitim normlarının nicel ve nitel açıdan yükseltilmesine odaklanmış kapsamlı bir çalışmadır. Böyle bir kapsamlı çalışmanın hazırlanması memnuniyet vericidir.

Bilgi toplumu olabilmenin en önemli koşulu eğitime önem verilmesi ve eğitim sisteminin 'öğrenmeyi öğretene' yönde düzenlenmesidir. Ar-Ge çalışmalarını özendirerek, uygulamalı eğitime ağırlık veren, ezberci olmayan bu sistemin henüz ülkemizde hayata geçtiği malesef söylenemez. MEB Stratejik Planı Taslağı'nın, eğitimin niteliğinin geliştirilmesine yönelik düzenlemelerin yaşama geçirilmesinde önemli bir rol oynaması beklenmelidir.

Stratejik planın bu amaca hizmet edebilmesi için TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu'nun tespit ve önerileri aşağıda belirtilmiştir:

*Stratejik planda, stratejik hedefler ve bu hedeflere ulaşılması için sorumlu olan ve koordinasyonda yer alacak birimlerin belirlenmesi isabetli bir yöntemdir. Ancak bu hedeflere nasıl ulaşılabileceği sorusu birçok yerde cevaplanamamaktadır. Özellikle eğitim sisteminin tıkandığı darboğazlar için ileriye dönük çözümlerin nasıl hayata geçirileceği açık olarak görülememektedir. Bu duruma birkaç örnek aşağıda belirtilmiştir:

**Yükseköğretimde okullaşma oranını artırırken, eğitimde kalitenin ve akademik yeterliliklerin nasıl yükseltileceği.

**Plan taslağında özel dersanelerden bir kısmının özel okula dönüştürülmesi hedeflenmekteyken, dersanelerin sayılarını ve konumlarını giderek geliştiren eğitim sistemindeki sınav yapısının buna nasıl olanak tanıyacağı/nasıl değiştirilmesi gerektiği.

**Ulusal Mesleki Yeterlilik Kurulu oluşturulmuş ve bu çerçevede 250 mesleğin standardı oluşturulmuşken, bu meslek alanlarında insan gücünün hangi okullarda, hangi müfredatla, kaç yılda vs. yetiştirileceği.

**Plan dönemi sonuna kadar okul öncesi eğitimde okullaşma oranı hedeflerini yakalayabilmek için öğretmen açığının nasıl kapatılacağı.

**Ortaöğretim bölümünde, politika ve stratejiler içinde, 'her Türk vatandaşına AB ülkelerindeki çağdaşlarıyla eşit şartlarda rekabet etmeleri fırsatını sağlayacak kaliteli eğitim verilmesi'nin yer alması fakat 'stratejik hedefler' olarak sadece sayısal hedeflere yer verilmesi karşısında, kaliteli eğitimden ne anlaşıldığı ve nasıl sağlanacağı/izleneceği.

Dolayısıyla, genel bir değerlendirme olarak, hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğini görebilmek açısından Stratejik Plan'da açıklığa kavuşturulması gereken önemli noktalar olduğu görülmektedir.

*Stratejik planda AB normlarına ulaşmak ve bu standartlarda eğitim yapmak hedef olarak alınmıştır. Ancak ulaşmak istenen seviyeyi yakalamış olan ülkelerin eğitim yapıları ve sistemleri yakından incelenerek, bu ülkelerde meslek planlaması ile örgün eğitim planlaması

arasındaki paralelliğin nasıl oluştuğunun tespit edilmesi ve bu tür derinlemesine inceleme ve kıyaslamaların üzerine, Stratejik plana somut hedefler dahil edilmesi daha verimli sonuçlar getirebilirdi. Stratejik planda böylesi bir analiz yapılmamış veya analize atıfta bulunulmamıştır.

* “Güçlü yönler-Zayıf yönler-Fırsatlar-Tehditler” analizinde birbiriyle çelişen bazı hususlar bulunmaktadır. Güçlü yönlerin 11. maddesi (Sahip olunan finansal kaynakların çeşitliliğinin ve miktarının çok olması) ile zayıf yönlerin 10. maddesi (Yatırımların gerçekteşmesinde ödenek yetersizliği); ayrıca Güçlü yönlerin 5. maddesi (Diğer kurum ve kuruluşlar, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve akademik çevrelerle güçlü bir işbirliği geleneğine sahip olması) ile zayıf yönlerin 18.maddesi (Bakanlık birimlerinin meslek kuruluşlarıyla yeterli iletişim içinde olmaması) birbiriyle çelişkili durmaktadır. Tüm listenin bu bakışla gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

* “Geleceğe Yönelim” başlığında, “Temel değerlerimiz” alt başlığı altında sıralanan nitelikler, muhtemelen bir tashih hatası olarak, bir cümleye bağlanmamıştır. Aynı bölümde, temalara ilişkin şu tespitler yapılabilir:

**“İlköğretim” başlığı altında, “Sorun alanları (stratejik konular)” olarak belirtilen kısımda, “Türk eğitim sisteminin genel ve özel amaçlarına uygun iyi insan, iyi vatandaş yetiştirmek” şeklindeki ifade çok genel bir hedefdir ve neden ilköğretim kısmında bir sorun alanı olarak yazıldığı anlaşılamamaktadır.

**Buna karşın, “Tema 4: Özel Öğretim” altında yer verilen “Yabancı dil eğitimi”nin, aslında “ilköğretim” kısmında yer alması gereklidir (AB'ye uyumda, AB Eğitim Bakanları kararı-zorunlu eğitim tamamlanmadan en az iki yabancı dil öğrenme-Common European Language Framework).

** “Tema 3: Ortaöğretim” kısmında AB'nin eğitimde Lizbon kriterleri daha geniş yansıtılmalıdır. Çalışmanın ileriki bölümlerinde, “Stratejik Amaç-3” altında, orta öğretilimi tamamlamış 22 yaşındaki kişilerin yüzdesi (AB hedefi % 85) de yer almalıdır. Ayrıca matematik, bilim ve teknoloji mezunlarının oranı gibi hedeflere de AB referans alınarak yer verilmesi yararlı olacaktır.

** “Tema 10: Uluslararası İlişkiler ve AB'ye Uyum” altında yabancı dil öğretilimi de bir sorun alanı/stratejik konu olarak belirtilmelidir. Nitekim, ileriki bölümlerde Tema 10'un açıklaması yapılırken, ortaöğretim bağlamında bu konuya yer verilmiştir.

* Ayrı başlıklar olarak yer verilen “Temalar” ile ilgili bazı tespitler aşağıda belirtilmektedir:

** “Tema-3: Ortaöğretim” altında, cinsiyet eşitliğini vurgulayan stratejik hedefe yer verilmesi olumludur. Ancak “politikalar ve stratejiler” bölümünde bu konudan bahsedilmemekte, dolayısıyla nasıl gerçekteşirileceği belirsiz kalmaktadır. Tüm eğitim sistemi içinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin “ana akımlaştırılmasını” izlemek ve değerlendirmek amacıyla, Talim Terbiye Kurulu ve Yükseköğretim Kurulu bünyelerinde “Eşitlik Komisyonları” oluşturulmalıdır. İlköğretimde okullaşma oranlarında cinsiyet eşitliğinin büyük ölçüde sağlandığından hareketle, bu konuya hem ortaöğretim hem de yükseköğretim temaları altında yer verilmelidir.

Ülkemizde bir üst öğrenime geçişler yalnızca bilimsel testlere dayandırılmakta (örneğin SBS ve ÖSS), öğrencinin ilgi ve yetenekleri yeterince dikkate alınmamaktadır. AB ülkelerinde olduğu gibi yönlendirmede öğrencilerin ilgi ve becerilerini esas alan sistemlerden yararlanılarak bir yapılandırmaya geçilmesi ve bütüncül bir yaklaşım sergilenmesi, eğitim reformunun başarısını artıracaktır. Bu konuya “ortaöğretim” ve “yükseköğretim” temaları altında yer verilmesi yararlı olacaktır.

Türkiye’de, Cumhuriyetin ilanıyla başlayan çağdaşlaşma süreci ve bu süreçte eğitimden beklenenler, AB’ye üyelik sürecinde de önemini korumaktadır. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye mesleki ve teknik ortaöğretim ve yükseköğretim programları ve kontenjanları, ülkemizin uluslararası rekabet gücünü yükseltmeye yönelik olmalıdır. Bu konunun “ortaöğretim” ve “yükseköğretim” temaları altında vurgulanması yararlı olacaktır.

** “Tema 3: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim” altında, işgücü piyasasının ihtiyaçlarının ve sektörlerle işbirliğinin vurgulanması, modüler ve esnek yapıya işaret edilmesi isabetlidir. Bunun yanında, kız ve erkek öğrencilerin karşı cinse özgülenmiş eğitim alanlarına özendirilmesi, okulun etkili rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sağlaması, mesleki ve teknik eğitimin erkek ve kızlara yönelik ikili yapısının birleştirilmesi konularına da yer verilmesi yararlı olacaktır.

** “Tema-4: Özel Öğretim” başlığı altında kullanılan “özel eğitim sistemi tabiatı gereği suistimale açık bir alandır” cümlesi Stratejik Plan’ın genel üslubunun dışında görünmektedir. Bu bölümde, özel eğitim alanındaki bazı olumsuzlukların giderilmesinde denetimin öneminin birçok yerde vurgulandığı da dikkate alınarak, bu cümlelerin yeniden yazımında yarar görülmektedir.

** “Tema-6: Yükseköğretim” başlığı altında, giriş kısmında yer alan paragrafta “yükseköğretimin planlı bir şekilde yaygınlaştırılması, nicelik ve niteliğinin yükseltilmesi için gerekli tedbirleri almak” şeklinde makro düzeyde bir amaç belirtilmiştir. Oysa hemen ardından gelen “Stratejik Amaç-9” ve “Stratejik Hedef 9.1” başlıkları altında sadece yurt dışına daha fazla sayıda öğrenci göndermek, Türkiye’yi bilimsel çalışmaların merkezi yapmak gibi, yukarıdaki genel amacı tam karşılamayan hedeflere yer verilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu işbirliğiyle, yükseköğretim sisteminde çeşitliliği vurgulayan, ademi merkezîyetçi, özerklik ve hesap verebilirlik ilkelerini hayata geçiren, üniversitelerin birbirleri ile rekabet edebilmelerine fırsat tanıyan bir reformun tasarlanması, girişte belirtilen amacın gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Nitekim, “Politikalar ve Stratejiler” başlığı altında, yükseköğretim reformuna yönelik bazı paragraflar yer almaktadır. Bunların “Stratejik amaçlar” kısmına yansıtılması yararlı olacaktır.

** Yabancı dil öğretimi, AB’ye uyum ve küresel rekabet ortamı açısından kritik önemdedir. Bu konuya Stratejik planda en geniş yerin “Hayat boyu öğrenme” kısmında verildiği görülmektedir. “Tema 10: Uluslararası İlişkiler ve AB’ye Uyum” altında ise, ortaöğretim bağlamında bu konuya yer verilmiştir. Yabancı dil öğretimi konusu “ilköğretim” ve “ortaöğretim” temaları altında da mutlaka yer almalı ve somut hedeflere bağlanmalıdır.

** “Tema 7: Hayat Boyu Öğrenme” bölümünde e-öğrenme ortamlarına erişimini kolaylaştırarak' şeklinde ifade edilen kısmın gelişen mobil cihazlar ve mobil öğrenme teknolojilerine atfen şu şekilde değiştirilmesi önerilmektedir:

“Stratejik Amaç 11

Eğitim çağı dışına çıkmış bireylerden uzaktan eğitim yoluyla öğrenimini tamamlamak isteyenler ile bireysel gelişimlerini sağlamak ve/veya yeni mesleki yeterlikler kazanmak isteyenlerin e-öğrenme ortamlarına eğitim amaçlı kullanılabilir tüm cihazlardan erişimini kolaylaştırarak, bu alanın bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimlere paralel; yenilenmesini, gelişmesini, zenginleştirilmesini ve oluşturulacak standartlara uygunluğu bakımından izlenmesini sağlamak.”

** “Tema 8: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi: İnsan Kaynakları, Fiziksel Kapasite, Yönetim ve Organizasyon, Ar-Ge ve Program Geliştirme” bölümünde, “toplumsal cinsiyet duyarlılığı” öğretmen yetiştirme, ders kitapları içeriği, rehberlik ve danışmanlık, hizmet içi eğitim programları ve eğitim sisteminde yönetim hedefleri arasında yer almalıdır.

Bu çerçevede, “amaçlar, politika ve stratejiler” içinde; Milli Eğitim Bakanlığı’nda yönetim ve denetim kadrolarında bulunanlara yönelik toplumsal cinsiyet duyarlılığı eğitimleri verilmesi, öğretmenlik mesleğinde kadın sayısının yüksekliğine paralel olarak Bakanlığın ve okulların yönetici kadrolarında daha fazla kadının yer alması, eğitim araç ve gereçlerinde kadınların sivil yaşama, sanata ve bilime katkılarının görünür kılınması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ders kitaplarında yer alması ve eğitim fakültelerinde toplumsal cinsiyet konulu derslerin programlara girmesi gibi hususlar yer almalıdır.

*Eğitim reformunun başarısını belirleyecek olan, kağıt üzerinde yapılan değişikliklerin tüm öğretmenler ve öğrencilerin yararlanacağı şekilde etkili uygulanması olacaktır. Böylesine zorlu bir uygulama süreci için de yönetim yaklaşımı ve eğitim reformunun ivme kazanarak devam etmesi ön koşuldur.

Sistemin farklı kademe ve bileşenlerinden sorumlu kuruluşlar arasında sağlam bir işbirliği ve eşgüdüm sağlanması başarı için zorunlu görülmektedir. Başarıda önemli bir diğer etmen de etkili uygulama ve verimli kaynak kullanımı süreçlerinin sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve kamuoyu tarafından izlenmesi ve kaliteli eğitim hakkının daha geniş kesimlerce talep edilmesidir.

Eğitim reformunun gerektirdiği politika değişikliklerinin planlanma ve uygulanma süreçlerinde siyasal tartışmalardan bağımsız hale getirilmesine de özen gösterilmelidir.

Bu çerçevede, “İzleme ve Değerlendirme” başlıklı 4. bölümde, Bakanlığın, Stratejik Plan’ın uygulama sürecinin izleme ve değerlendirmesinde paydaşlarıyla sürekli diyalog ve işbirliğini gerçekleştirmesi hususu vurgulanmalıdır.